

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPTIONALITATHI

MODULUL II

CARACTERISTICI PSIHOLOGICE ALE COPILOR CU TENDINȚE DE ABANDON

Studiile psihologice au relevat un set de caracteristici psihologice specifice copiilor cu tendințe de abandon școlar și social. Această tendință este mai puternică la vârsta intrării în preadolescență (9-15 ani psihologici) fiind astfel prezentă la o mare parte a populației umane ce se află la acest nivel de vârstă (media IQ aproximativ 90-150). Datele de mai jos sunt specifice vârstei psihologice de 13-15 ani psihologici, dar pot fi extrapolate și la 9-13 ani psihologici.

Caracteristici psihologice

- anxietate
- suspiciune față de lumea din jur
- reacții de adaptare la stres
- suferință față de neglijarea emoțională
- scăderea performanțelor școlare
- sentimentul de abandonat
- nesiguranță
- tristețe
- indiferență
- încăpățănare
- agresivitate
- tulburări de atenție
- absența aspirațiilor
- absența stimei de sine
- lipsă de motivație
- apatie
- oboseală
- depresie
- dificultăți de adaptare
- comportamente pre-delicvente

Modelarea și punerea în comun a seturilor de caracteristici specifice abandonului și normalității maximizării potențialelor de vârstă psihologică scoate în evidență următoarele diferențe esențiale și relevă faptul că abandonul ca fenomen psihic este o opțiune de auto-pedepsire și auto-excludere socială a subiecților.

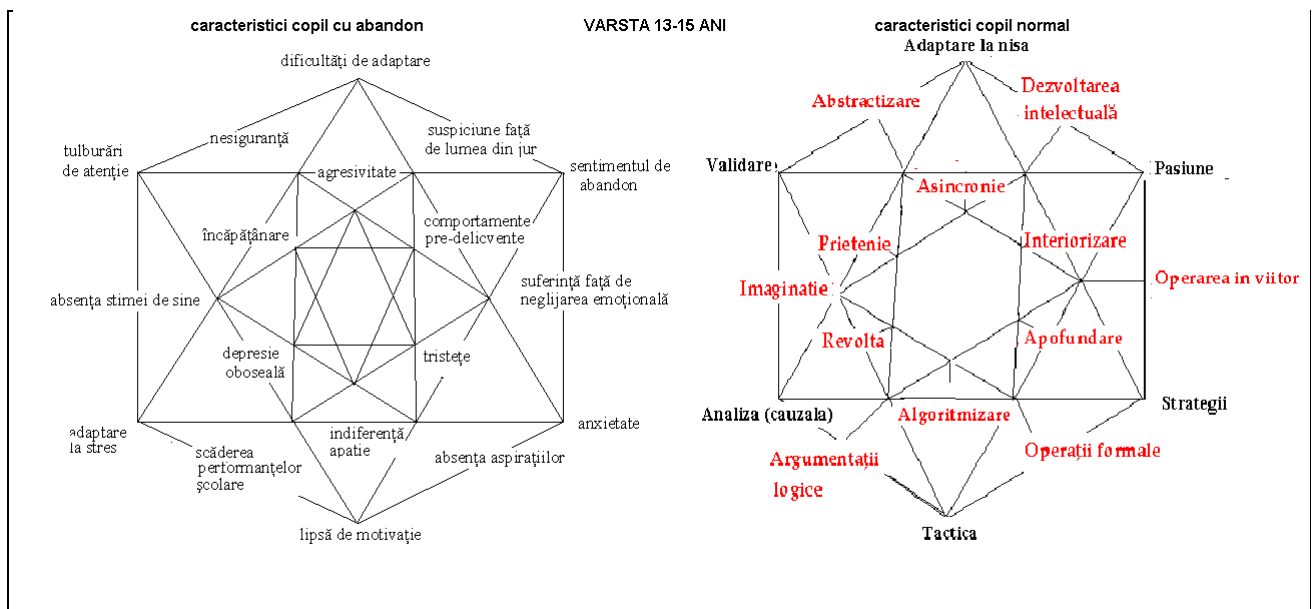
Autoexcluderea socială a șomerilor de exemplu este același tip de fenomen ca și abandonul școlar al copiilor cu părinți plecați în străinătate sau proveniți din medii defavorizate. În ambele cazuri reintegrarea socială a acestor persoane se lovește de dificultatea dezvoltării unei micro-culturi a celor abandonați ce este antagonică micro-culturii celor care au succes. În cazul unor comunități culturale ce

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPTIONALITATI

dezvoltă rezistență la schimbare precum cultura Romă această rezistență se datorează acestei micro-culturi menținută tradițional în familie sau comunitate.

Programele sociale ce s-au dovedit de succes permițând recuperarea socială a copiilor, tinerilor sau adulților au avut o componentă esențială, anume a doua șansă în recuperarea și dezvoltarea talentelor ascunse și îngropate, ce permit emanciparea parțială a subiecților și recâștigarea stimei de sine.

Caracteristicile psihologice menționate și comparate se pot vedea mai jos.

Devine relevantă, la o comparare a celor două profile, diferența calitativă între caracteristici.

Tabelul următor face același lucru, dar permite vizualizarea mai exactă a polarizărilor

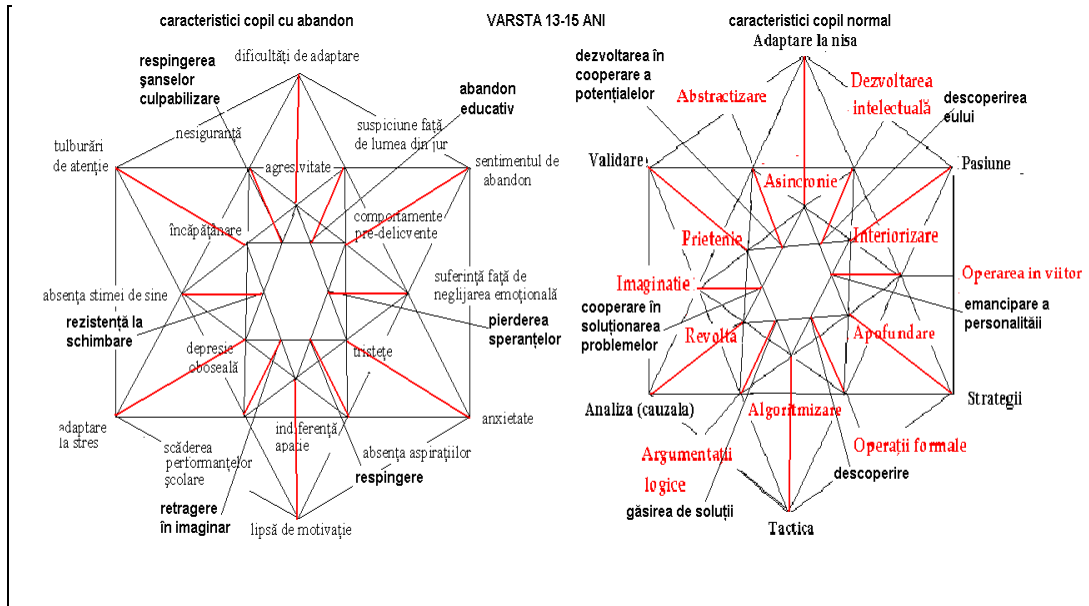
Dimensiune umană	Copil cu tendință de abandon	Copil cu dezvoltare mentală conform potențialului biologic maximizat al vârstei fizice
Adaptare	Dificultăți de adaptare	Adaptare bună la nișa
Deschidere	Suspiciune față de lumea din jur	Dezvoltare intelectuală
Cunoașterii	Abandon educativ	Descoperirea eului
Motivare	Sentimentul de abandon	Pasiune
Echilibru personal	Comportamente pre-delicvente	Interiorizare
Încredere în sine	Suferință față de neglijarea emoțională	Operarea în viitor

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPTIONALITATI

Hotărâre	Pierderea speranței	Emanciparea personalității
Descoperire	Tristețe	Aprofundarea cunoașterii
Curiozitate	Respingere	Descoperire
Inițiativă	Anxietate	Strategii
Implicare	Absența aspirațiilor	Operații formale
Ordonare	Indiferență-apatie	Algoritmizare
Organizare	Lipsă de motivație	Tactică în abordarea diferitelor situații
Performare	Scăderea performanțelor școlare	Argumentații logice
Inventivitate	Retragere în imaginar	Găsirea de soluții
Aprofundare	Adaptare la stres	Analiza cauzală
Lupta cu dificultățile	Depresie-oboseală	Revoltă
Creativitate	Absența stimei de sine	Imaginație
Stimulare	Rezistența la schimbare	Cooperarea în soluționarea problemelor
Cooperare	Încăpățănare	Prietenie
Concentrare	Tulburări de atenție	Validare
Sistematizare	Nesiguranță	Abstractizare
Activare	Respingerea șanselor, culpabilizare	Dezvoltarea în cooperare a potențialelor
Evoluție	Agresivitate	Asincronie

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPȚIONALITĂȚII

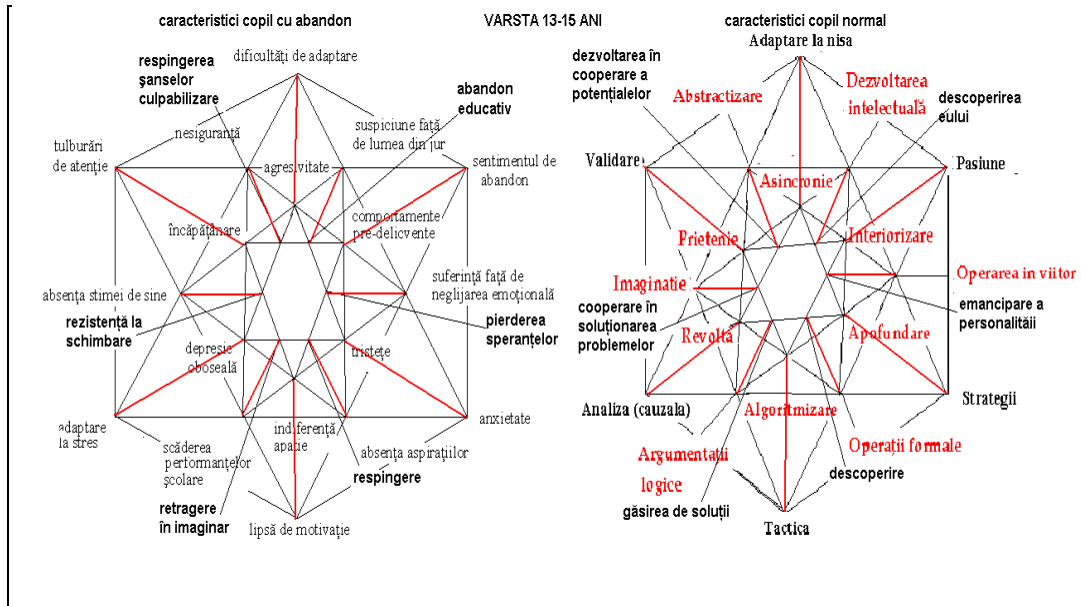

Se poate observa cu ușurință din acest tabel cum apare polarizarea inversă a comportamentului copiilor, copii cu tendințe de abandon simțindu-se la rândul lor abandonați și dezvoltând astfel comportamente de auto-pedepsire și auto-distrugere.

Diferențele comportamentale dintre cele două categorii de personalități arată existența unui număr de dimensiuni umane. Acestea sunt reprezentate în tabelul de mai sus pe coloana din dreapta și sunt caracteristice nivelului de dezvoltare mentală a persoanelor cu tendință de abandon. Nivelul de performanță pe fiecare dimensiune poate fi evaluat pe o scală de la 1 la 10 obținând astfel o hartă de caracterizare a gradului și direcției tendinței de abandon școlar sau social.

Se pot estima pe această cale tendințele către alcoolism (dimensiunea cooperării), infracționalitate (dimensiunea evoluției) etc. ce caracterizează diferitele profile psihologice, se poate de asemenea estima strategia individualizată de asistare a acestor persoane și punctele forte pe care se poate construi aceasta.

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPȚIONALITĂȚII

Vectorii personalității lor se modifică după cum se poate vedea în tabelul următor

Copil cu tendință de abandon	Copil cu dezvoltare mentală conform potențialului biologic maximizat al vârstei fizice
Dificultăți de adaptare → agresivitate	Adaptare la nișă → Asincronie a dezvoltării
Suspiciune față de lumea din jur → abandon	Dezvoltare intelectuală → Descoperirea eului
Sentimentul de abandon → comportamente delicvente	Pasiune → Interiorizare
Suferința față de neglijarea emoțională → pierderea speranțelor	Operarea în viitor → emanciparea personalității
Anxietate → tristețe	Strategii → aprofundare
Absență aspirațiilor → respingere	Operații formale → descoperire
Lipsa de motivație → indiferență apatie	Tactica → algoritmizare
Scăderea performanțelor școlare → căderea în imaginar	Argumentații logice → găsirea de soluții
Adaptare la stres → depresie, oboseală	Analiză cauzală → revoltă
Absența stimei de sine → rezistența la schimbare	Imaginație → cooperare către soluționarea problemelor

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPTIONALITATI

Tulburări de atenție → încăpățănare	Validare → prietenie
Nesiguranță → respingerea șanselor, culpabilizare	Abstractizare → dezvoltarea în cooperare a potențialelor

Din studiul acestor două tabele se poate deduce și metoda optimă individualizată de lucru cu copiii cu tendințe de abandon. Caracteristicile psihologice nu se dezvoltă toate o dată, ci în funcție de context individual acestea apar și pot fi depistate pe rând. În perioada de dezvoltare a acestor caracteristici specifice tendințelor de abandon mai există încă active și caracteristicile copilului normal cu potențialele deplin dezvoltate. Aceasta face posibil demersul integrării copiilor cu tendințe de abandon în programe de dezvoltare a unei pasiuni ce duce la emoții pozitive, deseori acestea fiind de tip artistic.

Existența paralelă a referențialului comportamental al copilului normal face posibilă lupta cu tendințele de abandon. Trebuie să luăm în considerație faptul că abandonul școlar este o reacție tipică a copilului ce se simte abandonat de familie, prieteni, școală sau societate, dezvoltând tendințe de culpabilitate personală și pedepsindu-se singur prin auto-distrugearea șanselor și a personalității.

Vectorii de personalitate sunt de asemenea instrumente utile găsirii de soluții individuale pentru asistarea celor cu tendințe de abandon. Existența simultană a doi vectori, unul pozitiv, altul negativ în compensație arată existența unor opțiuni de afirmare sau negare a personalității ce sunt declanșate de factorul de mediu social și de caracteristicile de performanță individuală. Această observație este utilă în construirea de strategii individualizate atât pentru întărirea caracteristicilor vectoriale pozitive ce sunt încă prezente la subiecții expuși abandonului, cât și pentru recuperarea parțială și schimbarea de perspectivă a caracteristicilor vectorilor negativi declanșați de starea de abandonare a afirmării proprii.

De exemplu pentru vectorul Tulburări de atenție → încăpățănare ce se poate transforma în Validare → prietenie se poate construi o strategie de mentorat de tip peer to peer cu colegi binevoitori ce doresc să ajute pe colegul aflat în dificultate. De asemenea pentru Lipsa de motivație → indiferență apatie ce se poate transforma în Tactica → algoritimizare se poate proiecta un program de descoperire și invenție pe subiecte ce nu au fost inițial abordate și unde copilul aflat în dificultate nu a întâmpinat nici un fel de eșecuri. Orice succes într-un astfel de proiect va face copilul să-și găsească motivații de revenire în fluxul școlar, fiind convins că poate relua școala și performa. O listă parțială de astfel de programe este următoarea

Program de recuperare	Copil cu tendință de abandon	Copil cu dezvoltare mentală conform potențialului biologic maximizat al vârstei fizice
Program de incluziune socială	Dificultăți de adaptare →	Adaptare la nișă → Asincronie a

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPTIONALITATI

prin cultivarea talentelor artistice	agresivitate	dezvoltării
Program de antreprenariat social și de mediu	Suspiciune față de lumea din jur → abandon	Dezvoltare intelectuală → Descoperirea eului
Programe de tip dă mai departe și de cultivare a solidarității de grup	Sentimentul de abandonat de societate → comportamente delictive	Pasiune → Interiorizare
Program de ajutorare reciprocă și intervenție la nevoie	Suferința față de neglijarea emoțională → pierderea speranțelor	Operarea în viitor → emanciparea personalității
Program de cunoaștere a naturii și societății și de înțelegere a comportamentelor	Anxietate → tristețe	Strategii → aprofundare
Program de aplicare practică a cunoștințelor și de utilizare practică a abilităților manuale	Absență aspirațiilor → respingere	Operații formale → descoperire
Program de descoperire sau inventică pe subiecte inedite	Lipsa de motivație → indiferență apatie	Tactica → algoritizare
Program de dezbatere asupra problemelor curente și de găsire de soluții	Scăderea performanțelor școlare → căderea în imaginar	Argumentații logice → găsirea de soluții
Program de managementul stresului prin activități sportive și de grup	Adaptare la stres → depresie, oboseală	Analiză cauzală → revoltă
Program de management al crizelor și de intervenție pentru recuperarea și rezolvarea problemelor de mediu și sociale	Absența stimei de sine → rezistența la schimbare	Imaginație → cooperare către soluționarea problemelor
Mentorat între colegi de generație sau mai mari	Tulburări de atenție → încăpățănare	Validare → prietenie
Program de instruire privind viața de familie și optimizarea șanselor de succes ale copiilor	Nesiguranță → respingerea șanselor, culpabilizare	Abstractizare → dezvoltarea în cooperare a potențialelor

INITIERE IN PSIHOPEDAGOGIA EXCEPTIONALITATI

Pentru cazul specific al copiilor cu abandon aceste programe este necesar să se concretizeze în curricule specifice. O listă de direcții de dezvoltare curriculară este următoarea

Program de recuperare	curriculă
Program de incluziune socială prin cultivarea talentelor artistice	Intrebari de cultura generala și talent artistic concurs cu premii.
Program de antreprenoriat social și de mediu	Competențe antreprenoriale, inclusiv pentru propria cariera
Programe de tip dă mai departe și de cultivare a solidarității de grup	Competențe de comunicare și organizare de grup
Program de ajutorare reciprocă și intervenție la nevoie	Competențe de învățare continua și întrajutorare reciprocă
Program de cunoaștere a naturii și societății și de înțelegere a comportamentelor	Societatea europeană, comportamente multiculturale
Program de aplicare practică a cunoștințelor și de utilizare practică a abilităților manuale	Agricultura si zootehnia ecologice, meserii tradiționale cu materii prime din natură
Program de descoperire sau inventică pe subiecte inedite	Competențe în știința si tehnologie
Program de dezbatere asupra problemelor curente și de găsire de soluții	Educație civică, democratică, juridică
Program de managementul stresului prin activități sportive și de grup	Jocuri si divertisment
Program de management al crizelor și de intervenție pentru recuperarea și rezolvarea problemelor de mediu și sociale	Catastrofe naturale, Protecția mediului, Sensibilitate culturala si acceptarea multiculturalismului
Mentorat între colegi de generație sau mai mari	Utilizarea internetului, competențe informatice
Program de instruire privind viața de familie și optimizarea șanselor de succes ale copiilor	Educație pentru sănătate